

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. Quæ & quot sint vitia fidei opposita; speciatim de infidelitate, an
semper sit peccatum, non obstante ignorantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

161 Cum quo non pugnat, quo minus aut olim aut etiamnum hodie quidam, diuina destinatione ac deputatione, gratiam prophetiæ, & discretionis spirituum etiam constanter ac permanenter quasi possideant; non quod ea uti possint quoties velint, sed quia Deus illos identidem ac frequenter illustrando, ad hanc functionem velut ex officio obeundam vocauerit. Quo sensu Prophetæ olim dicti sunt, etiam cessante actuali prophetica illustratione, ex deputatione scilicet diuina; secundum illud Hieremiæ cap. 1. *Prophetam in genibus dedi te, ut notauit S. Thomas loc. cit. In quem sensum etiam intelligitur illud Numer. 11. Cum requiesceret in illis spiritus prophetarum, nec ultra cessauerunt.*

162 Nec obstat, quod S. Thomas 3. part. quæst. 7.

a. 7. ad 1. significare videtur, omnes gratias gratias datas per modum habitus permanenter in Christo fuisse; quod etiam speciatim de prophetia asserit Hieronymus episcopus 125, ad Damasum quæst. 3. Non enim ideo sequitur, omnes eiusmodi habitus proprie & formaliter in Christo fuisse habitus, ut ex dictis colligi potest. Accedit, quod cum prophetia in Christo non fuerit re ipsa distincta à cognitione supernaturali, quam perceptionem beatam, vel per se infusam de diuinis rebus habuit, iuxta Suarez 3. part. tom. 1. disp. 21. sect. 1. recte concedi potest, notitiam propheticam in Christo vere ac proprie habitualement fuisse, at simul ab ea quæ cæteris prophetis communicata fuit, longe diuersam, ut dictum.

QVÆSTIO VIII.

De Infidelitate, alijsque vitijs fidei oppositis.

S. Thomas 2. 2. q. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

Absoluetur hæc quæstio septem dubitationibus. I. Quæ est quot sint vitia fidei opposita, speciatim de infidelitate; an semper sit peccatum, non obstante quavis ignorantia. II. In quoniam subiecto sit peccatum infidelitatis; & quantum sit peccatum. III. Quot sint species infidelitatis; & qualis inter eas quoad grauitatem sit comparatio. IV. An omnes infidelium actiones sint peccata. V. Quid sit heresis, & Apostasia; & quomodo inter se differant. VI. Quenam sint apostatarum & hereticorum pœna. VII. De peccato Blasphemie; speciatim etiam in Spiritum sanctum, quid, quale, quantum, & quotuplex sit hoc peccatum. De Communicatione vero cum infidelibus agitur quæstione sequenti.

DVBIVM I.

Quæ, & quot sint vitia fidei opposita; speciatim de Infidelitate; an semper sit peccatum, non obstante quavis ignorantia.

S. Thomas 2. 2. q. 10. 2. 1. & q. 14. & 15.

1 **P**ostquam hæc de obiecto, de quæ propositione obiecti fidei, item de habitu & actibus eiusdem egimus; sequitur proxtremo, ut de vitijs fidei oppositis agamus; quæ quidem S. Thomas initio quæstionis 10. in tria genera dispersitur; ut nimirum aliqua opponantur interno actui fidei, qualis est infidelitas cum suis speciebus; alia vero opponantur confessioni fidei, qualem S. Thomas esse dicit blasphemiam; denique alia opponantur scientiæ & intellectui, tanquam donis fidei affinis, qualem esse docet cæcitate mentis, & hebetudinem sensus; in quibus tamen duobus postremis vitijs explicandis non est nobis immorandum.

2 Solum notetur, scientiæ quidem directe opponi Ignorantiam, de qua satis actum est tom. 2. disp. 2. q. 1. dub. 7. & disp. 4. q. 9. dub. 1. & 2. Dono vero intellectus opponuntur voluntaria

cæcitas mentis, & hebetudo sensus. Quarum illa quidem facit, ut mens voluntariè (seu directe, seu indirecte) à spiritualium veritatum consideratione (à peccato alioqui retrahere solitâ) abstrahatur, & potissimum ex luxuriæ peccato oriri solet: hæc vero ex gula enasci consuetâ, consistit in quadam difficultate & stupiditate mentis, in penetrandis & distincte percipiendis rebus spiritualibus; de quibus agit S. Gregorius lib. 3. Moral. cap. 31. Non videntur autem hæc peccata esse distincta ab ijs, è quibus nascuntur, aut quæ ex illis postea nascuntur; nisi ea ratione qua ipsamet ignorantia aliquando per se peccatum esse potest, ut generatim dictum cit. disp. 4. q. 9. dub. 1. & paulo post inferius hoc dubio speciatim in hac ipsa materia fidei dicetur. Vide S. Thomam hic q. 15.

Quod vero ad infidelitatem attinet, hoc no-

mine, præcisè ipsa omiſſio actus fidei, etiam pro tempore, quo ex præcepto elicendus erat; sed intelligitur tum carentia tam actus, quam habitus fidei simul, in subiecto apto (vt excludantur Christus, & Beati,) tum etiam quæuis positiua repugnancia mentis cum assensu fidei; qualis cernitur non solum in positiuo dissensu veritatum fidei, vel etiam in opposito assensu fidei, sed etiam tum in dubitatione de veritate rerum fidei, iuxta dicenda dub. 5. tum in ipsa voluntate non credendi, vel etiam credendi oppositum rebus fidei.

4 Quo posito, quæritur an & quondam infidelitas sit peccatum, seu an semper sit peccatum, non obstante quauis ignorantia. Ad quam quæstionem Sanctus Thomas hic quæstion. 10. artic. 1. respondet duabus conclusionibus communiter receptis I. Infidelitas contraria, seu contrarie opposita fidei, (adeoque voluntaria) semper est peccatum. Hæc conclusio, quoad rem ipsam est ex fide certa, Ioannis 3. vers. 18. *Qui non credit, iam iudicatus est.* Ioannis 15. vers. 22. *Nunc autem excusationem non habent de peccato suo, nempe infidelitatis.* Marci ult. vers. 16. *Qui vero non crediderit, condemnabitur.* Ad Titum 3. v. 3. *Eramus aliquando & nos insipientes, increduli, errantes &c. Cum autem benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitia, qua fecimus, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit.* Quid sit autem infidelitas contrarie opposita fidei inferius dicitur.

5 Conclusio II. S. Thomæ est: Infidelitas secundum puram negationem accepta, qualis est in ijs, qui nihil de fide audierunt, non est peccatum, sed potius pœna peccati, ex peccato primi parentis consequuta. Hæc assertio est communior Theologorum sententia, vt dicitur. Probat ex Ioannis 15. vers. 22. *Si non venissem, & loquutus fuisset eis, peccatum non haberent;* magnum scilicet illud peccatum infidelitatis, iuxta Augustinum tractat. 89. in Ioannem. Quibus addi potest illud Rom. 10. v. 17. *Fides ex auditu.* Et v. 14. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante?*

6 Ratio est. Quia ignorantia inuincibilis non est peccatum, vt suo loco ex comuni dictum: talis autem est, quâ quis moraliter & humano modo, hoc est, deliberate & ex intentione pellerè non potuit: at qui nihil vnquam de fidei doctrinâ audiuit, non potest moraliter & humano modo, hoc est, deliberate & ex intentione peruenire ad cognitionem fidei; quandoquidem nec suspicandi quidem principium habet, esse aliam quandam fidem rerum supernaturalium necessariam; etsi absolute loquendo possit, si nempe cum auxilio præuenientis gratiæ faciat quod potest, & ad quod aliunde tenetur, vt dictum superius q. 6. du. 2. Ergo, &c.

7 Et confirmatur conclusio; quia omnes fatentur, ante sufficientem promulgationem Euangelij, multas nationes habuisse ignorantiam inuincibilem fidei: at vero etiam nunc plures gentes apud Indos reperiuntur, quæ nihilo plus audie-

runt de fide; apud quas videlicet, aut nunquam fides prædicata seu nuntiata fuit; aut si olim fuit, diuturna tamen obliuione ita extincta est, vt nulla plane eius memoria superfit.

Recte tamen addit S. Thomas, tamen si quidem eiusmodi infideles non damnentur propter peccatum infidelitatis; nihilominus tamen iuste damnari propter alia peccata contra legem naturalem, quæ cum excitantis gratiæ auxilio vitare singula potuissent, saltem petendo etiam maiorem opem à Deo, quam ipsa experientia duce, sibi necessariam esse discere poterant. Quomodo etiam loquuntur Ambrosius lib. 2. de vocatione Gentium, & Augustinus lib. de grat. & lib. arbit. cap. 3.

Cæterum vt circa has conclusiones, & mens S. Thomæ, & simul res ipsa, præsertim cum quæritur, an etiamnum hodie dari possit ignorantia inuincibilis fidei, clarius percipiatur, notandum est primo, infidelitatem contrariam seu contrarie oppositam fidei, iuxta S. Thomam, censeri & vocari illam, quæ ex parte ipsius quoque voluntatis ita fidei aduerſatur, vt vel directe vel indirecte voluntaria sit; siue ea interim accidat per ignorantiam priuationis, siue præuæ dispositionis: contra autem puræ negationis infidelitas est & dicitur illa, quæ ita dicit negationem fidei, vt nec simul vilo modo sit voluntaria; siue interim cum hac ipsa absentia fidei coniunctus sit error positiuus aduersus fidem, adeoque ignorantia præuæ dispositionis, siue non iuxta dicta superius quæstion. 6. dub. 2. Quare vno verbo sensus vtriusque, conclusionis Sancti Thomæ est; infidelitatem aliquo modo voluntariam esse peccatum; nullo modo voluntariam non esse.

Notandum secundo, quod S. Thomas loc. cit. dicit, in ijs, qui nihil de fide audierunt, infidelitatem seu ignorantiam fidei, utpote inuincibilem, non esse peccatum, regulariter accipiendum esse; nisi videlicet Deus ipse prædicationem seu propositionem externam fidei, vt potest, per se ipsum, aut Angelum; adeoque per internas inspirationes & instinctus, seu priuatas reuelationes ita suppleat, vt quis etiam sine externa prædicatione seu propositione, prudenter possit & debeat ad credendum moueri, iuxta dicta quæstion. 2. dub. 1. Tunc enim si quis non crederet, immunis non esset à peccato infidelitatis.

Notandum tertio, non eos tantum, qui nihil de fide audierunt, sed alios etiam, quibus necdum sufficienter fides est proposita, à peccato infidelitatis excusari posse, si post moralem diligentiam, ad veritatem inueniendam adhibitam, necdum ea motiua deprehendant, quibus prudenter ad fidem acceptandam moueri possint & debeant. Quò fit, vt etiam inter hæreticos & schismaticos, plures simplices à peccato infidelitatis excusentur; quia nimirum suis maioribus & pastoribus credunt, nec adhuc sufficienter vident, eos errare, ob eandem rationem, vt recte cum Victoria Relect. de Indis conclus. 1. n. 33. Vegà lib. 6. de iustificat. cap. 19.

& Petro Soto tract. de ratione medendi peccatis lect. 2. tradit Vasquez 1. 2. tom. 2. disp. 120. cap. 5. num. 14. & 15. contra Durandum in 2. dist. 25. q. 1. num. 10. frustra distinguentem inter puram ignorantiam & errorem. Nec aduersatur S. Thomas quodlib. 3. a. 10. cum ait; nullum excusari, si sequatur opinionem erroneam alicuius Doctoris, circa res fidei. Intelligitur enim hoc, si id alioqui norit aduersari ei doctrinæ, quam ipse antea communiter in Ecclesia audiuit, ut post Bonauenturam in 3. dist. 25. a. 1. q. 3. recte intellexit Vasquez ibidem.

11 Notandum quarto, modum diligentiae ab infidelibus ad veram fidem inuestigandam adhibendæ, non iisdem terminis quoad omnes circumscribi. Illi enim, qui fidem alioquin cum ratione naturali non pugnantem habentes, nihil profus de vera & supernaturali fide audierunt, adeoque nec principium vllum habent suspicandi, esse etiam fidem supernaturalem necessariam, aliud sane facere non possunt, quam vt cum auxilio gratiæ DEI præuenientis naturalem legem seruent, quantum possunt, inuocando etiam ad hoc opem Dei, velut generalis prouisoris rerum omnium.

Alij qui de fide quidem nostra aliquid audierunt, sed nulla fide digna relatione, non peccant, in rebus illis, quæ rationi naturali non aduersantur, acquiescendo ijs, quorum auctoritatem ipsi, hac in re, cæteris longe auferendam non leuiter existimant, vt ex dictis colligitur, & recte etiam notauit Arragonius hic q. 10 art. 1.

12 Quibus vero etiam, propositis nonnullis pro vera fide motiuis, non leuis suspicio de veritate nostræ, & falsitate suæ fidei ingenerata est; ita quidem, vt ea suspicio secundum rectam rationem nulla opposita auctoritate deponi seu eneruari possit, ij sane & Ecclesiæ Doctores adire, interrogare, audire, tenentur; & si ne sic quidem secundum rectam rationem, forte ob incapacitatem rudioris ingenij, omnis dubitatio eximi videatur deficiente iam ope humana, ad diuinam per orationem instantem confugere debebunt: ita vt hæc vniuersalis regula statui posse videatur.

Eos qui in probabili dubio de fide, facta sincera inquisitione apud eos, quos prudens ratio consulendos dictabat, adhuc dubij hærent, teneri demissis precibus opem à communi Domino petere; idque præferim, si vt inter hæreticos accidit, iam sint persuasi, esse aliquam rerum supernaturalium fidem necessariam: id quod sæpe etiam vtiliter præstitum, plurium exempla & experientia docent. Atque ad hunc fere modum conciliari etiam poterunt ea, quæ de necessitate implorandæ opis diuinæ, in hoc casu, è varijs auctoribus refert & disputat Vasquez loc. citat. Certe Antisiodorensis lib. 3. Summæ tract. 3. cap. 2. q. 3. & Adrianus quodlib. 2. q. 1. & quodlib. 4. a. 1. non sine causâ, sæpe in hoc genere orationem esse necessariam docent.

13 Notandum quinto, secundam conclusionem S. Thomæ inter Scholasticos controuersam esse.

Non enim desunt, qui absolute pronuntiant, non dari hoc tempore, post sufficientem Euangelij promulgationem, ignorantiam inuincibilem rerum fidei, seu vniuersim, seu quoad ea duntaxat mysteria, sine quorum cognitione nulli contingit salus. Ita enim docent Hugo Victorinus li. 2. de Sacramentis part. 6. cap. 5. Alensis 2. part. q. 12. memb. 8. & quæst. 133. memb. 3. Antisiodorensis loc. citat. Parisiensis tractat. de legibus cap. 21. Albertus in 2. dist. 22. a. 10. Bonauentura in 3. dist. 25. a. 1. quæst. 2. & 3. Gabriel in 2. dist. 22. a. 3. du. 1. Gerson alphabeto 61. litera K. & alphab. 62. lit. I. Adrianus quodlibeto 2. q. 1. & quodlib. 4. art. 1. & Corduba lib. 2. q. 4. conclusione 2. & 3.

14 Cæterum retinenda est vera & communis sententia S. Thomæ loc. cit. quam in specie etiam circa ignorantiam mysteriorum Trinitatis & Incarnationis docuimus supra quæst. 7. dub. 3. assert. 5. & tradunt ac sequuntur Bannes & Arragonius ibidem, Durandus in 3. dist. 25. q. 1. ad 1. Caietanus 2. 2. q. 1. a. 4. Conradus de contractibus q. 100. Almain tract. 1. Moral. cap. 4. Victoria Relect. de Indis conclus. 1. Sotus in 4. dist. 5. q. vn. a. 2. dub. vlt. licet lib. 2. de nat. & grat. cap. 12. in oppositum magis propenderet; item Vega lib. 6. in Tridentinum cap. 18. Castro lib. 2. de lege pœnal. cap. 14. Petrus Sotus de remedijs pecc. lect. 2. Gregorius de Valentia hic q. 10. punct. 1. Azor tom. 1. lib. 1. cap. 13. quæst. 2. Vasquez cit. disp. 120. cap. 3. Idemque aperte tradit Augustinus tract. 89. in Ioannem, vbi hanc quæstionem ex instituto tractat. Nec difficile est ad argumenta contrariæ sententiæ respondere.

15 Obijcitur primo, hanc ignorantiam infidelibus esse voluntariam, tum propria voluntate, in peccatis actualibus, quibus impedimentum ponunt gratiæ, qua tandem ad cognitionem fidei peruenire potuissent; tum aliena voluntate primi parentis. Ergo est peccatum personale, aut originale. Respondetur, quod ad priorem partem antecedentis attinet, eam ignorantiam propria voluntate non esse voluntariam; quia tunc tantum ignorantia ex peccato actuali consequens, est ignorantia voluntaria, adeoque peccatum, quando aut re ipsa præcessit, aut certe ex intentione potuit præcedere & concipi notitia, aut saltem suspicio obligationis sciendi, vt suo loco dictum; quod in proposito non accidit.

16 Quoad alteram partem antecedentis, respondeo, etsi ignorantia hæc dici possit voluntaria voluntate aliena, non ideo tamen esse peccatum, nec originale quidem; quia non omnis priuatio perfectionis debita, etsi voluntaria voluntate primi parentis, est peccatum originale; sed gratiæ solum & charitatis priuatio, in qua consistit auersio habitualis à Deo, vt suo loco dictum, tom. 2. disp. 4. q. 7. dub. 4. & recte aduertit Vasquez 1. 2. tom. 2. disp. 132. num. 43.

Nihilominus tamen si quis diceret, fidem & spem esse partes quasdam, etsi minus principales, iustitiæ habitualis, vt sentit Bellarminus lib. 1. de grat. & lib. arbit. cap. 6. non inconuenienter Concilio Tridentino session. 6. cap. 7.

& nos aliquo sensu probabiliter dici posse docuimus tomo 2. disp. 6. q. 5. dub. 2. is, si consequenter etiam assereret, non ipsam quidem ignorantiam actualem, sed priuationem habituum fidei & spei, minus principaliter etiam pertinere ad peccatum originale infidelium nondum renatorum, cum eo non videretur magnopere contendendum. Neque vero de hoc in proposito est controuersia; sed an ipsa ignorantia seu carentia fidei, in eiusmodi infidelibus, sit peccatum ab originali distinctum.

17 Objicitur secundo. Deus facienti quod in se est (saltem cum auxilio gratiæ præuenientis) certo confert gratiam vberiore, qua credere & conuerti possit, vt suo loco de gratia docuimus: Ergo infideles quilibet fidem acquirere possunt; qua proinde si carent, suâ culpâ carent. Respondetur hac ratione solum probari, infideles nec sine culpa aliorum peccatorum fide carere; quod superius ipsi docuimus; & simul etiam absolute ad fidei cognitionem peruenire posse; non probatur tamen, posse moraliter & ex intentione. Sicut etiam agricola, in cuius agro thesaurus absconditus est, potest quidem absolute thesaurum illum inuenire, si agrum fodiat, sed ex intentione non potest.

18 Objicitur tertio illud Apostoli Rom. 10. vers. 12. vbi significat, omnes gentes potuisse Deum inuocare & colere: quid nî igitur etiam vera fide credere? Respondeo, aliud esse Deum vt auctorem rerum naturalium cognoscere & colere; aliud, etiam vt auctorem rerum supernaturalium credere: ad illud enim naturale rationis lumen sufficit; quod proinde saltem à toto genere Gentiles inuincibiliter ignorare nequiverunt; vt suo loco tomo 2. dictum; ad hoc non item. Deinde nec illud quidem vult Apostolus, nullum ex infidelibus habere posse ignorantiam inuincibilem, vnus veri DEI; sed certe quidem infideles communiter & à toto genere non habuisse.

19 Objicitur quarto; iuxta nostram sententiam assignandum fore quartum locum æternæ commorationis, pro adulto infideli, nullum aliud peccatum personale habente, si in eo statu moreretur. Ad hoc responder Vasquez loc. citat. adultum illum, iuxta leges diuinæ providentiæ, in eo statu nunquam moriturum; vt nec prædestinatus mori potest in statu peccati mortalis, idque eo magis, quod si infidelis adultus cum auxilio gratiæ præuenientis vitet peccatum, vt potest, certissime à DEO auxilium propinquè sufficiens ad credendum recepturus est.

Sed quamuis hæc responsio merito admitenda sit, ex casu, quo talis adultus cum peccato originali solum veniale coniunctum habet, vt suo loco dictum, tomo 2. disp. 4. quæst. 5. dub. 4. non video tamen in præsentī casu, vbi infidelis omnis peccati personalis expers supponitur, si mox sub initium vsus rationis ex hac vita decedat, cur idcirco quarto loco iudicetur; quandoqui-

dem tunc eadem esset illius ratio, quæ est infantium non baptizatorum; de quorum commoratione post diem iudicij alibi dictum citat. tomo secundo disputatione 4. quæstione 10. dub. 5.

DVBIVM II.

In quonam subiecto sit peccatum Infidelitatis; & quantum sit peccatum.

S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 2. & 3.

20 **Q**Varitur primò, in quo subiecto sit infidelitatis peccatum. Respondetur cum sancto Thoma q. 10. a. 2. ex communi, peccatum infidelitatis, quod est dissentire, seu non consentire rebus fidei sufficienter propositis, esse in intellectu, tanquam in proprio & immediato subiecto; in voluntate autem tanquam vniuersali principio omnis peccati. Primum patet; quia peccatum quodlibet in ea potentia tanquam subiecto inest, quæ est proximum principium elicentis actum immanentem peccati; seu etiam cui immediate inest priuatio debitæ rectitudinis peccato oppositæ: sed talis est intellectus, respectu infidelitatis: Ergo, &c.

Alter pars responsionis probatur; quia nullum est peccatum, nisi voluntarium; adeo vt voluntas sit communis radix omnis peccati. Hæc doctrina quoad vtramque partem patet ex ijs, quæ de subiecto peccati generatim docuimus tomo 2. disp. 4. quæst. 8. dub. 1. vbi contra Scotum, & alios, cum S. Thoma 1. 2. q. 74. diximus, peccatum proprie & formaliter non esse in sola voluntate; vt etiam supponunt Valentia & Bannes hic, & pluribus profequitur Arragonius cit. art. 2.

21 Sed difficultas est, vtum etiam infidelitas eius, qui deliberate dubitat de fide sufficienter proposita; aut ita credit Deum esse, vt nollet credere, si demonstrationem de eodem obiecto non haberet, vtum, inquam, tale infidelitatis peccatum, quod ex communi sententia, in vtroque casu committitur, simpliciter loquendo sit etiam in intellectu. Bannes, & alij quidam hoc loco q. 10. a. 2. affirmant: Valentia pun. 2. ibidem negat; ideoque doctrinam S. Thomæ intelligendam dicit de infidelitate completa; quod quidem fatis etiam verba S. Thomæ indicant; cum infidelitatem, quam in intellectu velut proximo subiecto collocat, dicit esse *dissentire fidei, qui est, inquit, proprius actus infidelitatis.*

22 Mihi peccatum dubitationis simpliciter videtur esse in intellectu; cum in eodem formaliter sit ipsa dubitatio repugnans negatiuo præcepto fidei; quo non solum omnis dissensus, sed etiam dubitatio prohibetur: idque ideo quod dubitans, hoc ipso, quod dubitat, saltem implicite & quasi in actu exercito, (sæpe etiam in actu signato) obiectum fidei, quantumuis sufficienter propositum, incertum facit; cum inter eius assensum,

& con-